ECLI:LV:AT:2026:0319.15830005212.5.L

Lieta Nr. 15830005212, SKK-153/2026

Krimināllietu departaments

Latvijas Republikas Senāts

LĒMUMS

Rīgā 2026. gada 19. martā

Senāts šādā sastāvā: senatori Māris Leja, Irīna Jansone, Sandra Kaija,

iepazinies ar apsūdzētā /Persona A/ kasācijas sūdzību un tās papildinājumiem (turpmāk – kasācijas sūdzība) un viņa aizstāvja zvērināta advokāta Laura Matisāna kasācijas sūdzību par Zemgales apgabaltiesas 2025. gada 15. aprīļa spriedumu, atzīst, ka ir pamats atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību.

Apsūdzētais un viņa aizstāvis kasācijas sūdzībās lūdz atcelt apelācijas instances tiesas spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Pamatojot kasācijas sūdzībās izteikto lūgumu, apsūdzētais un aizstāvis norādījuši, ka apsūdzībā un tiesas nolēmumā ietvertais noziedzīgā nodarījuma apraksts par Krimināllikuma 218. panta otrajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, proti, izvairīšanos no nodokļu nomaksas lielā apmērā, liedz apsūdzētajam pilnvērtīgi īstenot Kriminālprocesa likuma 20. pantā paredzētās tiesības uz aizstāvību. Proti, tajā nav norādīts, kāds nodoklis un par kuru periodu apsūdzētajam bija jāmaksā, un kādā periodā apsūdzētais šo pienākumu nav pildījis. Tādējādi nav saprotams, līdz kuram datumam viņam bija noteikts pienākums samaksāt SIA „/Nosaukums A/” deklarētos nodokļus.

Atzīstot, ka apsūdzētais nav veicis nodokļu samaksu valsts budžetā, pastāvot reālai iespējai to izdarīt, tiesa nav izvērtējusi visus lietā esošos pierādījumus kopumā un savstarpējā sakarībā, tajā skaitā nav ņēmusi vērā, ka: 1) saskaņā ar Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) pārstāves /Persona B/ liecībām nodokļu iemaksas bija jāveic SIA „/Nosaukums B/”, nevis SIA „/Nosaukums A/”; 2) visi darījumi ar SIA „/Nosaukums B/” tika atcelti un nauda atgriezta maksātājam; 3) lietā nav noskaidrots, vai apsūdzētajam bija reāla iespēja samaksāt deklarētos nodokļus; 4) grāmatvedes /Persona C/ liecības ir pretrunīgas jautājumā par to, kurš – viņa vai apsūdzētais – iesniedzis PVN deklarācijas; 5) SIA „Auditoru firma „FINANSISTS”” un SIA „AG KONSULTĀCIJAS” atzinumus ir pārbaudījis VID, tas ir, lietā ieinteresētā persona; 6) lietai nav pievienoti SIA „/Nosaukums B/” audita rezultāti, tādējādi VID nodokļu aprēķins nav ticams; 7)apsūdzētā vainīguma pierādīšanā izmantoti defektīvi pierādījumi: a) VID nodokļu aprēķins, kura ticamība tiesā nav pārbaudīta un b) apsūdzētā pirmstiesas procesā sniegtās liecības, kurās nav piedalījies tulks.

Tāpat tiesa kļūdaini konstatējusi apsūdzētā nodomu izvairīties no nodokļu nomaksas, neņemot vērā, ka: 1) viņš paļāvies uz grāmatvedes, kura iesniedza PVN deklarācijas, kompetenci; 2) apsūdzētais nebija pamanījis grāmatvedes pieļauto kļūdu, deklarācijās PVN summu norādot divas reizes; 3) VID nebija informējis apsūdzēto par iespēju labot deklarācijas; 4) no bankomātiem izņemtā nauda izmantota uzņēmuma vajadzībām.

Turklāt, neizvērtējot apelācijas sūdzībās norādītos argumentus, tiesa nepamatoti konstatējusi, ka: 1) apsūdzētais SIA „/Nosaukums A/" ir pārdevis fiktīvai personai; 2) apsūdzētā sastādītie un iesniegtie dokumenti esot sagatavoti tikai tiesvedības laikā.

Krimināllietas materiālos un tiesu portālā manas.tiesas.lv nav atrodami vairāki pirmās instances tiesas sēžu audio protokoli, tādējādi ir pieļauts Kriminālprocesa likuma 575. panta pirmās daļas 6. punkta pārkāpums.

Nosakot apsūdzētajam sodu, apelācijas instances tiesa, lai gan atzinusi, ka pirmās instances tiesa nepamatoti secinājusi, ka noziedzīgais nodarījums ir smags (faktiski – mazāk smags), taču atstājusi to bez ievērības, kā arī nepamatoti atzinusi, ka noziedzīgais nodarījums ir rūpīgi plānots.

Tiesa nav ņēmusi vērā arī to, ka: 1) noziedzīgais nodarījums izdarīts bezdarbības formā, tādēļ tam ir zemāka kaitīguma pakāpe nekā noziedzīgam nodarījumam darbības formā; 2) kriminālprocesā ilgstoši bija uzlikts arests apsūdzētajam piederošajam dzīvoklim un transportlīdzeklim; 3) pastāvēja iespēja noteikt pamatsodu – probācijas uzraudzību.

Turklāt tiesa, nosakot sodu, nav izvērtējusi apsūdzētā personību raksturojošās ziņas, tajā skaitā: 1) ziņas par apsūdzētā veselības stāvokli un noteikto invaliditāti; 2) to, ka no noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas pagājuši vairāk nekā 13 gadi, kuru laikā apsūdzētais nav izdarījis citus likumpārkāpumus; 3) apsūdzētais popularizējis Latvijas vārdu pasaulē. Turklāt lietā nav veikta ekspertīze, lai noskaidrotu, vai apsūdzētais veselības stāvokļa dēļ var izciest sodu brīvības atņemšanas iestādē. Savukārt pilna apelācijas instances tiesas nolēmuma sagatavošanas laikā apsūdzētā veselības stāvoklis būtiski pasliktinājies, un tas liedz viņam izciest brīvības atņemšanu.

Turklāt soda samazinājums kriminālprocesa neattaisnotas novilcināšanas dēļ ir deklaratīvs, jo apelācijas instances tiesa piespriedusi tādu pašu pamatsodu (brīvības atņemšanu uz 1 gadu) kā pirmās instances tiesa.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma $573.^{1}$ panta pirmo daļu tiesa atsakās ierosināt kasācijas tiesvedību, ja kasācijas sūdzība vai protests neatbilst šā likuma 569., 571., 572. pantā un 573. panta pirmajā daļā minētajām prasībām.

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 569. panta pirmajai daļai pārsūdzēšana kasācijas kārtībā ir rakstveida kasācijas protesta vai sūdzības iesniegšana Augstākajā tiesā par tāda apelācijas instances tiesas nolēmuma tiesiskumu, kurš vēl nav stājies spēkā, nolūkā panākt tā atcelšanu pilnībā vai kādā tā daļā vai arī tā grozīšanu juridisku iemeslu dēļ. Saskaņā ar šī panta trešo daļu kasācijas instances tiesa pierādījumus lietā no jauna neizvērtē.

Senāts konstatē, ka apelācijas instances tiesa detalizēti izvērtējusi celtās apsūdzības atbilstību Kriminālprocesa likuma 405. panta prasībām un motivēti pamatojusi, ka tā ir saprotama, tajā pietiekami detalizēti norādīti nodarījuma kvalifikācijai būtiskie apstākļi, proti: 1) kā un par kādu periodu veidojies nodokļu parāds; 2) kā izpaudusies apsūdzētā kā uzņēmuma valdes locekļa prettiesiskā bezdarbība; 3) kādiem mērķiem novirzīti uzņēmuma naudas līdzekļi. Tāpat tiesa norādījusi, ka: 1) apsūdzētais kopā ar aizstāvi aktīvi īstenojis tiesības uz aizstāvību; 2) pirmās instances tiesā a) apsūdzētais norādījis, ka saprot, par ko tiek apsūdzēts; b) cietušās pārstāve skaidrojusi PVN deklarācijas iesniegšanas un nodokļa samaksas kārtību un termiņus.

Izlemjot celtās apsūdzības pamatotību, apelācijas instances tiesa atzinusi, ka pirmās instances tiesa ir pietiekami pilnīgi, rūpīgi un vispusīgi pārbaudījusi lietā esošos pierādījumus un taisījusi pamatotu spriedumu. Ievērojot minēto, apelācijas instances tiesa, pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 564. panta sesto daļu, atzinusi par iespējamu detalizēti neatkārtot pirmās instances tiesas spriedumā minētos pierādījumus un atzinumus, bet ir vērtējusi tos apelācijas sūdzību argumentus, kuri var ietekmēt nolēmuma tiesiskumu un pamatotību.

Apelācijas instances tiesa konstatējusi, ka SIA „/Nosaukums A/" veikusi saimniecisko darbību, deklarējusi maksājamos nodokļus, tajā skaitā par darījumiem ar SIA „/Nosaukums B/", taču apsūdzētais, būdams uzņēmuma vienīgais valdes loceklis, tos likumā noteiktajā termiņā nav samaksājis.

Izvērtējusi apsūdzētā argumentu, ka VID nav atzinis SIA „/Nosaukums A/” darījumus ar SIA „/Nosaukums B/” un SIA „/Nosaukums B/” ir precizējusi savas deklarācijas, tiesa norādījusi, ka tas, kāda satura deklarācijas iesniegusi un precizējusi šī sabiedrība, neietekmē SIA „/Nosaukums A/” pienākumu maksāt nodokli. No VID nodokļu aprēķinā norādītajām ziņām tiesa konstatējusi, ka rēķinā norādītais PVN ir jāmaksā arī tad, ja tajā uzrādītais darījums atzīts par nenotikušu.

Pamatojot šo viedokli, tiesa atsaukusies arī uz Eiropas Savienības Tiesas 2013. gada 31. janvāra spriedumā lietā Nr. C-642/11 izteiktajām atziņām, ka PVN, kuru persona norādījusi rēķinā, tai jāmaksā neatkarīgi no faktiska ar nodokli apliekama darījuma esības. Līdz ar to tiesa atzinusi, ka nodoklis SIA „/Nosaukums A/” bija jāmaksā tādēļ, ka PVN bija norādīts izrakstītajos rēķinos un deklarēts (neatkarīgi no tā, vai darījumi faktiski bija notikuši, kā arī neatkarīgi no tā, vai VID tos atzinis).

Izvērtējot nodokļa parāda apmēru, tiesa atzinusi, ka VID rīcībā, veicot nodokļu aprēķinu, bija visi kriminālllietas materiāli un būtisku trūkumu aprēķinā nav. Tiesa konstatējusi, ka tajā argumentēti atbildēts uz uzdotajiem jautājumiem, turklāt no satura ir redzams, kādu informāciju VID izmantojis atbilžu sagatavošanai. Vienlaikus, izvērtējusi aizstāvības iesniegto SIA „Auditoru firma „FINANSISTS”” ziņojumu un SIA „AG KONSULTĀCIJAS” atzinumu, tiesa konstatējusi, ka no tiem nav izsecināms, kā ir izdarīti tajos norādītie secinājumi. Turklāt tiesa konstatējusi, ka minētajos dokumentos nav pietiekami atspoguļoti salīdzināmie dati.

Tiesa spriedumā detalizēti izvērtējusi SIA „/Nosaukums A/” un SIA „/Nosaukums B/” darījumus un pretēji apsūdzētā kasācijas sūdzībā norādītajam secinājusi, ka deklarācijās PVN nav iekļauts dubulti.

Tiesa izvērtējusi arī apsūdzētā un viņa aizstāvja izvirzītos argumentus par noziedzīgā nodarījuma subjektīvās puses neesību, proti: 1) visas deklarācijas ir sagatavojusi un iesniegusi grāmatvede, kura pieļāvusi kļūdu; 2) apsūdzētais nav zinājis un nevarēja zināt par nodokļu parādu.

Tiesa, pamatojoties uz grāmatvedes /Persona C/ liecībām, konstatējusi, ka deklarācijas bija parakstījis un Elektroniskās deklarēšanas sistēmā iesniedzis pats apsūdzētais vai arī to izdarījusi grāmatvede pēc viņa iesniegtiem dokumentiem pēc tam, kad apsūdzētais deklarācijas bija pārbaudījis un saskaņojis. Tāpat tiesa ņēmusi vērā, ka grāmatvede bez attiecīgiem attaisnojuma dokumentiem nevarēja patstāvīgi noteikt, kādi darījumi ir deklarējami.

To, ka apsūdzētais zinājis par nodokļu parāda esību, tiesa pamatojusi arī ar to, ka viņš pašrocīgi bija parakstījis uzņēmuma bilanci par 2010. gadu, tas ir, periodu, kurā izveidojies nodokļu parāds.

Tiesa pievienojusies arī VID secinātajam, ka darījums starp SIA „/Nosaukums A/” un SIA „/Nosaukums B/” noslēgts ar mērķi noformēt dokumentus tā, lai radītu priekšstatu par reālu darījumu un gūtu nepamatotas fiskālas priekšrocības. Preces dabā nebija: neviens tās neizgatavoja un neuzstādīja.

Tiesa motivēti noraidījusi arī apsūdzētā liecības par to, ka viņš SIA „/Nosaukums A/” ir pārdevis reālai personai.

Tiesa konstatējusi, ka personai, kuru apsūdzētais norādījis kā pircēju, nav pastāvīgas dzīvesvietas un tā regulāri lieto alkoholiskos dzērienus. Tāpat tiesa motivēti noraidījusi apsūdzētā apgalvojumu, ka policija nav pienācīgi pārbaudījusi šīs personas identitāti, un papildus norādījusi, ka izvairīšanās no nodokļu nomaksas notikusi līdz brīdim, kad apsūdzētais uzņēmumu pārdevis. Turklāt tiesa atzinusi, ka uzņēmuma pārdošana fiktīvai personai ir tikai palīgfakts, kas kopā ar citiem lietā nodibinātiem faktiem apstiprina subjektīvās puses esību.

Apelācijas instances tiesa atzinusi par nepamatotu argumentu, ka lietā nav vērtēta apsūdzētā spēja samaksāt nodokļus. Tiesa atzinusi, ka naudas līdzekļu esība un kustība pierādīta ar banku izdrukās esošo informāciju par uzņēmuma kontiem.

Senāts konstatē, ka apelācijas instances tiesa, nosakot apsūdzētajam brīvības atņemšanu, ir ņēmusi vērā Krimināllikuma 46. pantā norādītos soda noteikšanas vispārīgos principus un pamatojusi soda atbilstību Krimināllikuma 35. pantā noteiktajam soda mērķim.

Izvērtējusi noziedzīgā nodarījuma raksturu, apelācijas instances tiesa ņēmusi vērā, ka: 1) ar noziedzīgo nodarījumu būtiski aizskartas tautsaimniecības intereses; 2) tas bija rūpīgi plānots, tajā skaitā, uzņēmumu pārrakstot fiktīvai

personai; 3) noziedzīgais nodarījums izdarīts ilgstošā laika periodā; 4) valstij nodarīti zaudējumi apmērā, kas vairākkārt pārsniedz liela apmēra robežu.

Pretēji kasācijas sūdzībās norādītajam tiesa ir izvērtējusi arī apsūdzētā personību, tajā skaitā lietā esošās ziņas par apsūdzētā veselības stāvokli (III grupas invaliditāti), un nav konstatējusi apstākļus, kas liegtu apsūdzētajam izciest brīvības atņemšanas sodu. Turklāt apelācijas instances tiesā netika pieteikts lūgums noteikt ekspertīzi, lai noskaidrotu apsūdzētā spēju izciest brīvības atņemšanas sodu.

Nosakot brīvības atņemšanas soda mēru, apelācijas instances tiesa ņēmusi vērā, ka lietā nav konstatēti apsūdzētā atbildību mīkstinoši un pastiprinoši apstākļi, tādējādi atzinusi, ka samērīgs un nodarījumam atbilstošs sods būtu sankcijā paredzētā soda viduspunkts. Tomēr, pievienojoties pirmās instances tiesas atzinumam par apsūdzētā tiesību uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā pārkāpumu pirmās instances tiesā, apelācijas instances tiesa atzinusi, ka apsūdzētajam nosakāma brīvības atņemšana uz vienu gadu.

Senāts konstatē, ka apelācijas instances tiesa nav atzinusi, ka kriminālprocesa neatļauta novilcināšana ir pieļauta apelācijas instances tiesā, arī kasācijas sūdzībā tas nav norādīts.

Apsūdzētā kasācijas sūdzībā norādītais arguments par viņa veselības stāvokļa pasliktināšanos pēc apelācijas instances tiesas saīsinātā nolēmuma pasludināšanas nevar būt kasācijas tiesvedības priekšmets.

Senāts atzīmē, ka apelācijas instances tiesas nolēmuma tiesiskums vērtējams pēc to apstākļu kopuma, kas konstatēts lietas iztiesāšanas laikā; vēlāk radušies apstākļi nolēmuma tiesiskumu neietekmē. Savukārt Senāta kompetencē nav pierādījumu vērtēšana, tādēļ vēlāk konstatētus ar notiesātā veselības stāvokli saistītus apstākļus var vērtēt sprieduma izpildes stadijā Kriminālprocesa likuma 640. pantā noteiktajā kārtībā.

Ievērojot minēto, Senāts atzīst, ka kasācijas sūdzību argumenti šajā daļā ir pamatoti ar sūdzību iesniedzēju subjektīvo viedokli par lietā esošo pierādījumu un sodu ietekmējošo apstākļu vērtējumu, un faktiski pauž neapmierinātību ar tiem secinājumiem, kādus izdarījusi apelācijas instances tiesa, un vērsti uz to, lai panāktu apelācijas instances tiesas nolēmuma atcelšanu nevis juridisku, bet faktisku iemeslu dēļ, kas ir pretrunā ar Kriminālprocesa likuma 569. panta pirmo daļu.

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 572. pantam kasācijas sūdzībā un protestā jāiekļauj tajā izteikto prasību pamatojums ar norādi uz Krimināllikuma pārkāpumu vai šā likuma normu būtisku pārkāpumu.

Senāts konstatē, ka apsūdzētais kasācijas sūdzībā nav norādījis, kurās viņa pirmstiesas procesā sniegtajās liecībās nav piedalījies tulks un kuras no šīm liecībām izmantojusi tiesa, kā arī nav pamatojis, kā minētais apstāklis ir ietekmējis pārsūdzēto nolēmumu vai tiesības uz taisnīgu tiesu kopumā, aprobežojoties vienīgi ar vispārīgu apgalvojumu.

Tāpat apsūdzētais ir norādījis vienīgi to, ka krimināllietas materiālos un tiesu portālā nav atrodami vairāki pirmās instances tiesas sēžu audio protokoli, bet nav pamatojis, kā tas ietekmējis apelācijas instances tiesas nolēmuma tiesiskumu un ierobežojis viņa tiesības uz taisnīgu tiesu un aizstāvību.

Senāts jau iepriekš ir atzinis, ka, tulkojot Kriminālprocesa likuma 575. panta pirmās daļas 6. punktā ietverto normu un lietojot sistēmisko un teleoloģisko interpretācijas metodi, konstatējot trūkumus vai nepilnības tiesas sēdes gaitas fiksēšanā, pamats tiesas nolēmuma atcelšanai ir gadījumos, ja trūkums vai nepilnība liedz procesā iesaistītajām personām realizēt tiesības uz taisnīgu tiesu un tiesības uz aizstāvību (*Senāta 2019. gada 12. marta lēmuma lietā Nr. SKK-94/2019, ECLI:LV:AT:2019:0312.11270001716.6.L, 7. punkts*).

Minētais ir pamats atteikumam ierosināt kasācijas tiesvedību šajā daļā saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 573.^{1} panta pirmo daļu.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 573.^{1} panta otrās daļas 2. punktu tiesa var atteikties ierosināt kasācijas tiesvedību, ja, izvērtējot kasācijas sūdzībā vai protestā minētos argumentus, nerodas šaubas par pārsūdzētā nolēmuma tiesiskumu un izskatāmajai lietai nav būtiskas nozīmes judikatūras veidošanā.

Atbildot uz kasācijas sūdzības argumentu, ka apelācijas instances tiesa, konstatējot, ka pirmās instances tiesa nepamatoti atzinusi apsūdzētā izdarīto noziedzīgo nodarījumu par smagu noziegumu (faktiski – mazāk smags) šo apstākli nav ņēmusi vērā, nosakot sodu, Senāts atzīmē: apelācijas instances tiesai nav pienākuma ikreiz, konstatējot apsūdzētajam labvēlīgāku apstākli, samazināt sodu; tas jo īpaši izriet no Kriminālprocesa likuma 565. panta pirmās daļas 3. punkta, kas noteic, ka apelācijas instances tiesa ir tiesīga izslēgt no apsūdzības atsevišķu tās patstāvīgu daļu, arī nemainot noteikto sodu. Šajā normā ietvertais princips *mutatis mutandis* attiecināms arī uz citiem apsūdzētajam labvēlīgiem apstākļiem.

Tas, ka tiesa nav īpaši uzsvērusi noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu bezdarbības formā, nav izšķiroši, jo noziedzīgā nodarījuma raksturu kopumā tiesa ir izvērtējusi.

Ievērojot minēto, Senātam šajā daļā nerodas šaubas par pārsūdzētā nolēmuma tiesiskumu un izskatāmajai lietai nav būtiskas nozīmes judikatūras veidošanā.

Minētais ir pamats atteikumam ierosināt kasācijas tiesvedību šajā daļā saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 573.^{1} panta otrās daļas 2. punktu.

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 573. panta trešo un piekto daļu, 573.^{1} panta pirmo daļu un otrās daļas 2. punktu, Senāts

nolēma

atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību.

Lēmums nav pārsūdzams.

M. Leja I. Jansone S. Kaija